

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини,
деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України,

національних меншин і міжнаціональних відносин

29 листопада 2024 року

Веде засідання голова Комітету ЗАДОРЖНИЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, радий всіх вітати на засіданні комітету.

БОЙКО Ю.А. Доброго дня!

Андрію Вікторовичу, я завчасно хочу вибачитись, мені потрібно буде в 11:30 вже поїхати на міжнародну зустріч. Я буду присутній, але до 11:30. Вибачте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будемо намагатись. Дякую.

Шановні колеги, у нас присутні 8 з 11 членів комітету. У нас є кворум. Засідання оголошую відкритим.

Шановні колеги, сьогодні планується розглянути два проекти законів, які нам доручено опрацювати і подати висновки до головних комітетів. Одне питання в порядку контролю. А також нам необхідно затвердити пропозиції комітету до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік.

Порядок денний був всім надісланий. Якщо немає заперечень, переходимо до голосування щодо затвердження порядку денного сьогоднішнього засідання.

Задорожний – за.

Юрій Анатолійович.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Богдан Васильович Яременко.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Доброго дня, колеги. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Доброго дня. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. Доброго дня. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду питань порядку денного.

Питання перше. Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права внутрішньо переміщених осіб на отримання допомоги по безробіттю у випадку призупинення дії трудового договору з такими особами (реєстраційний номер 12214 від 15.11.24 року), поданий народним депутатом України Ковальовим. Головним комітетом з розгляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

Для представлення проекту ми запрошували на наше засідання народного депутата України Ковальова Олександра Івановича. Чи він присутній? Не присутній.

Тоді коротко, колеги. Цим законопроектом пропонується внести зміни до законів України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття про зайнятість населення та про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, відповідно до яких зокрема передбачається, що внутрішньо переміщена особа, трудовий договір з якою призупинено відповідно до статті 13 Закону України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану", має право зареєструватися як

безробітна та отримати допомогу по безробіттю відповідно до законодавства. Висновки до цього проекту закону поки що відсутні.

Шановні колеги, чи є у когось бажання висловитись з приводу цього законопроекту? Дякую, колеги.

Дійсно, відповідно до статті 13 Закону України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" призупинена дія трудового договору не тягне за собою при припинення трудових відносин. В той же час призупинення дії трудового договору передбачає, що працівник не отримує заробітної платні, однак юридично він не вважається звільненим. Відповідно до законодавства внутрішньо переміщена особа може отримати від держави допомогу по безробіттю лише в тому випадку, якщо вона буде офіційно зареєстрована як безробітна. Тож в разі призупинення дії трудового договору внутрішньо переміщена особа позбавлена можливості отримувати допомогу по безробіттю, так як не може стати на облік в центр зайнятості. Тому мета цієї законодавчої ініціативи, яка в першу чергу спрямована на усунення зазначеної прогалини, виглядає логічною та обґрунтованою.

Водночас звертаю увагу на наявність до цього проекту закону наступного зауваження. Відповідно до частини четвертої статті 13 Закону України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" відшкодування заробітної платні, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам за час призупинення дії трудового договору в повному обсязі покладається на державу, що здійснює збройну агресію проти України. Існування зазначеної норми створює умови, за яких внутрішньо переміщена особа теоретично в майбутньому зможе претендувати на відшкодування заробітної плати за період призупинення трудового договору від держави-агресора. За таких обставин внутрішньо переміщена особа теоретично може отримати грошові кошти за період, в тому числі протягом якого вона вже отримала від держави Україна допомогу по безробіттю. Однак невідомо як і коли це буде реалізовано на практиці.

Враховуючи зазначене, проект закону потребує уточнення, уточнюючого положення, а саме, яке забезпечить врахування інтересів держави Україна при відшкодуванні державою-агресором заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат внутрішньо переміщеним особам за час призупинення з ними дії трудового договору. Це зауваження ми зазначимо у своєму висновку, а сам проект закону, основна ідея якого полягає забезпечити можливість отримання допомоги по безробіттю внутрішньо переміщеними особами, трудовий договір з якими призупинено, пропонує підтримати в першому читанні.

Богдан Васильович, у вас є слово.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Пане голово, дякую за ваші роз'яснення. І з вашими озвученими зауваженнями, мені здається, цей законопроект заслуговує на підтримку, оскільки розширює права і можливості громадян України, зокрема внутрішньо переміщених осіб. Я пропоную перейти до голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ми як профільний комітет, який займається питаннями захисту прав ВПО, маємо враховувати тривалість терміну, протягом якого трудові договори внутрішньо переміщених осіб можуть бути призупинені роботодавцем внаслідок воєнних дій та необхідність забезпечення внутрішньо переміщених осіб підтримкою за новим місцем проживання з огляду на фактичну втрату ними житла, роботи, інших благ тощо.

Тому, якщо ніхто не заперечує, ставлю на голосування наступне рішення комітету: звернутись до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб на отримання допомоги по безробіттю у випадку

призупинення дії трудового договору з такими особами (реєстраційний номер 12214 від 15.11.2024), поданий народним депутатом України Ковальовим, за наслідками розгляду у першому читання прийняти за основу.
Прошу голосувати.

Задорожний – за.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Горбенко Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.Р. Горбенко - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Підтримую. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Чийгоз Ахтем Зейтуллаєвич.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковлєва Неллі Іллівна.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, за – 10 осіб. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду наступного законопроекту. Питання друге. Проект Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та статті 241 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за порушення вимог щодо охорони атмосферного повітря (реєстраційний номер 12145 від 22.10.2024), поданий народним депутатом України Гривком.

Головним комітетом з розгляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності.

Для представлення цього законопроекту ми запрошували на наше засідання народного депутата України Гривка Сергія Дмитровича. Якщо Сергій Дмитрович присутній, то прошу до слова. Сергія Дмитровича немає.

Шановні народні депутати, цим законопроектом пропонується доповнити частину першу статті 78 Кодексу України про адміністративні правопорушення додатковою підставою для адміністративної відповідальності - невиконання передбачених законодавством обов'язків щодо здійснення практичних заходів з відновлення стану атмосферного повітря.

Також проектом закону посилюється адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення вимог щодо охорони атмосферного повітря шляхом збільшення розмірів відповідних штрафів. Передбачається, що у разі прийняття цього проекту закону він набиратиме чинності з 1 січня 2027 року.

Станом на сьогодні до цієї законодавчої ініціативи маємо наступні висновки. Міністерство внутрішніх справ України та Національна поліція України вказують, що у запропонованій статті 241 Кримінального кодексу України санкції потребують узгодження між собою з урахуванням ступенів тяжкості злочину. Мінфін України у своєму висновку зазначає, що реалізація положень не потребуватиме додаткових витрат з державного та/або місцевих бюджетів у поточному бюджетному періоді, та надає до проекту закону деякі пропозиції. Мінекономіки України не має зауважень до законопроекту.

Шановні колеги, наголошую, що ми розглядаємо цей проект виключно у межах своїх предметів відання. Тобто з точки зору дотримання прав і свобод людини і громадянина. Статтею 50 Конституції України передбачено, що кожний має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Необхідно розуміти, що будь-яке закріплене в Основному законі право повинно бути забезпечено державою в тому числі шляхом встановлення контролю за діяльністю у певній сфері. Так, статтею 27 Закону України про охорону атмосферного повітря визначено, що контроль у галузі охорони атмосферного повітря здійснюється з метою забезпечення дотримання вимог законодавства про охорону атмосферного повітря. Статтею 1 цього закону встановлено, що охорона атмосферного повітря – це система заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану

атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів. Крім того статтею 33 Закону України про охорону атмосферного повітря передбачено, що особи, винні у порушенні права громадян на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище, несуть відповідальність.

Всі ці озвучені мною норми мають єдину мету: забезпечення реалізації конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Водночас положення чинного законодавства, яке конкретно встановлює розміри штрафів за відповідні правопорушення, не виконують свого стримувального та превентивного ефекту через їх надмірно низький рівень. Наприклад, штраф за введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, які не відповідають вимогам щодо охорони атмосферного повітря, сьогодні може бути накладений у межах від 85 до 136 гривень. Ще раз, диспозиція цієї статті стосується введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств та споруд, які не відповідають вимогам щодо охорони атмосферного повітря. Тобто ці підприємства можуть сплатити штраф у розмірі 85 гривень і це є ціна за порушення прав громадян, які дихатимуть забрудненим повітрям не один і не два роки. Відсутність дієвих фінансових санкцій наразі дозволяє суб'єктам господарювання уникати впровадження заходів для зменшення забруднення, оскільки витрати на сплату штрафів є значно нижчими, ніж витрати на екологічну модернізацію виробничих процесів. Тож, мені здається, що передбачене законопроектом посилення відповідальності за порушення існуючих норм щодо охорони атмосферного повітря є обґрунтованою та актуальною законодавчою ініціативою, що відповідає сучасним викликам у сфері екологічної безпеки.

Шановні колеги, чи хтось бажає висловитися з приводу цього законопроекту? Дякую.

Колеги, ще раз висловлюю свою думку, підвищення розміру штрафів до економічно значущого рівня створить реальні економічні стимули для

дотримання законодавства в сфері охорони довкілля та стимулюватиме суб'єктів господарювання інвестувати в екологічні технології та модернізацію обладнання. Тому основна ідея законопроекту в частині забезпечення права громадян на безпечне довкілля заслуговує на підтримку. Разом з тим, на яку саме суму буде підвищено конкретний розмір штрафу – це питання не нашого комітету.

Я лише додатково хочу звернути увагу на запропонований у законопроекті строк набрання чинності законом, незрозуміло, чому саме автор обрав конкретну дату. Дійсно, сьогодні в умовах війни як громадяни, так і суб'єкти господарювання працюють фактично на виживання і будь-яке підвищення штрафів навіть для ведення господарської діяльності - це додаткове навантаження. Вважаю, що набрання чинності цим законом має бути прив'язане саме до моменту припинення або скасування воєнного стану, а не до конкретної дати. Після закінчення війни запропоновані в законопроекті норми безумовно будуть актуальними.

Тож, якщо ніхто не заперечує, ставлю на голосування наступне рішення комітету: звернутись до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та статті 241 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за порушення вимог щодо охорони атмосферного повітря (реєстраційний номер 12145 від 22.10.2024 року), поданий народним депутатом України Гривком, за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу. Прошу голосувати.

Задорожний – за.

Юрій Анатолійович.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Горбенко, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Євген Геннадійович Яковенко.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Богдан Васильович Яременко.

ЯРЕМЕНКО Б.В. За. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

10 осіб - за. Рішення прийнято.

Переходимо до розділу "Інші питання".

Питання третє. Про стан виконання положень Закону України "Про національні меншини (спільноти) України" (у порядку здійснення контрольної функції).

Колеги, це питання ми розглядаємо відповідно до затвердженого нами Плану роботи комітету на період дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Пам'ятаєте, що ми декілька разів вносили зміни в цей закон на вимогу наших європейських партнерів, і сьогодні, я сподіваюсь, ми почуємо, чи працюють відповідні норми і які виникають проблеми при реалізації положень закону.

Вам усім були надіслані матеріали, які ми отримали від Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, а також від Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Уповноважений згідно внесених змін до закону тепер здійснює також парламентський контроль за додержанням права національних меншин (спільнот) на використання мов національних меншин та спільнот.

Думаю, ви всі, готуючись до засідання, ознайомились з відповідними матеріалами. Однак перед тим, як перейти до запитань, давайте спочатку я

надам слово запрошеним. Запрошую до слова представника Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, адже саме ДЕСС є ключовим органом, який реалізує державну політику в сфері захисту прав національних меншин. Звертаю увагу, що нам не потрібно переповідати надісланий до комітету лист, прошу лише коротко в межах компетенції зазначити, які на сьогодні існують проблемні питання в процесі реалізації положень Закону України "Про національні меншини (спільноти) України".

У нас на засіданні присутній Єленський Віктор Євгенович, Голова Державної служби України з етнополітики та свободи совісті. Прошу до слова.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Дякую. Дуже дякую вам, панове народні депутати, за увагу до цього питання. Хочу сказати, що для того, щоб запрацював Закон про національні меншини (спільноти), було запроваджено 13 нормативно-правових актів для імплементації цього закону. І зараз мій висновок принаймні той, що цей закон дійсно працює.

Я хотів би, як пан голова підкреслював, проговорити або позначити проблемні сфери. Перше – це програма, національна програма "Єдність в різноманітті", яка має розшити цей закон, яка має донести його до кожного населеного пункту, де є національні меншини. Друге – це методологія застосування мов національних меншин, яка затверджена Кабінетом Міністрів і яка стосується, по суті справи, кожного представника національної меншини (спільноти). Третє – це перелік населених пунктів, де має бути застосована ця методологія. Четверте – це ромська стратегія, тому що попри всі зусилля, які здійснюються державою, ромська спільнота потребує особливої уваги, особливої підтримки. Вам це все зрозуміло.

І ще один пункт. Пункт, який, мені здається, особливо важливий для розуміння нашої етнонаціональної політики. В Центрально-Східній Європі, практично в кожній країні, існує перелік національних меншин. В Україні такого переліку немає. Україна підходить до цього питання інклюзивно. І по

суті справи кожний, хто ідентифікує себе як представника не української нації, може претендувати на статус представника національної меншини (спільноти). Це, звичайно, велике досягнення, але в той же час і великий виклик для всієї системи етнополітики держави. Справа в тому, що коли наші західні партнери говорять нам про великі обсяги коштів, які надає, скажімо, Румунія тій чи іншій національній спільноті, то Румунія має 18 таких так званих визнаних національних меншин. Німеччина має тільки 4 таких національних меншин, це по суті справи корінні народи.

Тому в процесі імплементації закону було особливу увагу приділено Раді громадських об'єднань національних спільнот, національних меншин, коли громадські об'єднання кожної національної меншини в результаті консультацій і в результаті домовленості висувають одну особу, яка говорить від імені національної меншини. Таких національних меншин виявилось 18, тобто 18 меншин надіслали своїх представників у цю раду, і ця рада запрацювала. Ця рада є голосом національних меншин, голосом, про який ми багато говорили і з народними депутатами і говорили з Єврокомісією, і вона працює, вона обрала на ротаційній основі свого голову. Голова від грецької національної меншини, це відомий політолог і дипломат Олександр Хара, заступник - представник гагаузької меншини, секретар на 4 роки - представниця польської національної меншини. Ми покладаємо велику надію і великі сподівання на роботу цієї ради. Ви знаєте, що непрості є перемовини з угорською державою. Я завжди підкреслюю, що йдеться не про перемовини з нашою національною угорською меншиною, а саме з угорською державою, вони висунули 11 пунктів, як відомо. Один з пунктів – це політичне представництво національних меншин, яке неможливо здійснити під час дії воєнного стану. Але оця рада, вона певною мірою, принаймні громадсько-культурне представництво національних меншин, здійснює.

Великою проблемою, про яку я особливо хотів би сказати, є освітні права національних меншин. Вони пов'язані не з тим, що українська держава в якийсь спосіб обмежує освітні права національних меншин, а з

демографічною ситуацією в країні, коли знелюднюються класи, в тому числі, звичайно, класи з навчанням мовою національних меншин, і нема достатньої кількості представників національної меншини (спільноти) для того, щоб цей клас наповнити.

Ми провели в ході імплементації Закону про національні меншини, в тому числі, звичайно, і перед тими змінами, які ви забезпечили вже практично рівно рік тому, понад 40 консультацій з національними меншинами і зараз перейшли до практики здійснення чи проведення форумів тієї чи іншої національної меншини. Такі форуми були, крім загального форуму національних меншин у червні, було проведено з грецькою національною меншиною, з польською, наступного тижня в Ужгороді відбудеться форум угорської національної меншини і наприкінці тижня з румунською національною меншиною. Це надасть можливість більш фокусовано здійснювати політику імплементації Закону про національні меншини (спільноти), про які ми зараз говоримо.

Далі. Нами було здійснено, і це у межах проблеми, це не звіт, нами було здійснено дослідження соціально-демографічних, культурних, політичних переваг національних меншин в Україні. Скажу чесно, що висновків, яких було б важко передбачити, у результатах цього дослідження немає. Національні меншини живуть тим самим життям, як і все українське суспільство, їхні проблеми в культурному, освітньому, ідентичнісному вимірі не є такими, які визначають їхнє життя, і це визнають представники тих національних меншин, які, ну сказати, претендують на особливий статус. Тобто вони говорять про те, що вони живуть століттями саме на цій землі, створювали компактні поселення і хотіли б навіть мати статус корінних народів, але вони мають свої історичні батьківщини і навряд чи до них можна застосувати за нашим законодавством, крім кримських татар, кримчаків і караїмів, статус корінних народів.

Але знову ж таки, щоб не перетворювати моє повідомлення на звіт, так, я би хотів ще раз повернутися до оцієї проблеми, яка мені видається такою,

якою треба буде займатися саме законотворцям попри те, яким буде бюджет для національних меншин для задоволення їхніх культурних і освітніх потреб, а він збільшений, і я вам дякую, на наступний рік, попри те, якою буде демографічна ситуація і так далі.

Йдеться про те, що в нашому Законі про національні меншини була знята вимога, якщо так можна сказати, до традиційного проживання. Так? Ви пам'ятаєте, що в першій редакції, яку ви ухвалювали, йшлося про те, що меншини – це ті, хто традиційно проживали, зараз вимоги до традиційності немає. Таким чином, при всій великій повазі до всіх етносів, які мешкають в Україні, я хочу сказати, що багато з них не є національними меншинами в тому розумінні, які вкладає Рамкова конвенція захисту прав меншин, тому що ці люди є, по суті справи, діаспорами. Так? Діаспорами, які склалися відносно, відносно в історичному сенсі недавно на цій території на території України. У нас немає цензу такого в 100 років, як, наприклад, у поляків. У нас немає ніяких інших обмежень. І як за переписом 2001 року в Україні було три алеути, так, і вони теж можуть претендувати на статус національної меншини.

При обговоренні я пропонував дефініцію, згідно з якою національною меншиною є спільнота, яка відчуває свою відмінність від українського етносу, яка традиційно проживає в Україні, яка створювала тут а) компактні поселення, б) пам'ятки духовної і матеріальної культури. Якщо цю дефініцію ухвалити в загальному, ну її, звичайно, можна шліфувати, то саме ті 18 етносів, які подались в Раду громадських об'єднань національних меншин, оце власне і були би наші національні меншини, до яких би застосовувався Закон про національні меншини. А інші діаспори, ну, наприклад, як арабська чи якісь середньоазійські діаспори, вони були б діаспорами, вони б могли розвивати свої культурні особливості, на конкурсній основі подаватися для підкріплення чи допомоги своїм культурам, але не були б національними меншинами, по відношенню до яких держава Україна має особливі зобов'язання.

Дякую за увагу. Доповідь закінчив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановний Віктор Євгенович.

Зараз хочу надати слово Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини.

Нагадую, що комітет в цьому році розглядав спеціальну доповідь Уповноваженого щодо стану дотримання прав національних меншин (спільнот) та корінних народів в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. І ми знаємо, що інституція Уповноваженого проводить досить активну роботу в цьому напрямку. У той же час в отриманому від вас, шановний Дмитре Валерійовичу, листі зазначається, що протягом майже всього 2024 року до Уповноваженого надійшло всього 30 звернень від осіб, які належать до національних меншин (спільнот), щодо дискримінацій за ознаками національності, етнічного походження, а також щодо дискримінації за ознакою мови звернення взагалі не надходили. Тож хотілось би почути все ж таки конкретно включно за одним питанням: яким чином здійснюється контроль Уповноваженим за додержанням права національних меншин (спільнот) на використання мов національних меншин (спільнот).

Прошу до слова, Дмитре Валерійовичу.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую, шановний пане голову.

Добрий день, шановні народні депутати, шановні присутні! Я не буду забирати багато часу. Дійсно, не хочу повторювати ту інформацію, яку шановні народні депутати вже отримали.

Що нами було зроблено на виконання норм прийнято Закону про захист прав національних спільнот (меншин)? У першу чергу я ініціював зміни в штатному розписі і подав по тих регіонах, де традиційно проживають представники та представниці національних меншин, додаткових штатних працівників, головних спеціалістів, які почали працювати по напрямку захисту прав національних меншин, у тому числі мовних прав. Я дуже

сподівався, що в наступному, 2025 році, наші пропозиції саме збільшення заробітної плати на цих працівників будуть підтримані парламентом. Тут я хочу окремо подякувати профільному закону, ви підтримали цю пропозицію, бюджетний комітет, на жаль, підтримав її частково і, як результат, ми не отримали достатнього фінансування, але тим не менше штатні працівники будуть продовжувати працювати і у 2025 році.

Також додатково ми звернулися до міжнародних партнерів. І один із партнерів, а саме Організація з безпеки і співробітництву в Європі, разом з нами запустили окремий проект щодо постійного моніторингу та контролю прав національних меншин. На жаль, не в усіх областях, не у всіх регіонах, в яких ми просили, але додатково зараз працюють експерти цієї організації разом з нами, а саме: в Івано-Франківській, Закарпатській, Чернівецькій, Одеській, Вінницькій та Львівській областях. Ми отримали ще додатковий інструментарій нагляду за правами національних меншин, в тому числі мовними правами.

Щодо звернень. Пане голово, ви абсолютно праві, за 2024 рік я отримав 30 звернень від представників і представниць національних меншин. По кожному з них було відкрито провадження мною, надіслані відповідні акти реагування на відповідні органи. По деяких, а саме: там мова ворожнечі - ми звернулись до правоохоронних органів, були відкриті кримінальні провадження. Таких випадків, ми фіксуємо, що стає більше, але не набагато. І тут, нам здається, що набагато більше треба приділити уваги інформуванню, профілактичній роботі органів влади, щоб вони проводили таку роботу в своїх громадах.

Щодо додаткових інструментаріїв. Ми ініціювали та напрацювали спеціальну доповідь, а саме в цій спецдовіді, я дуже дякую профільному комітету, розглянув, затвердив, в доповіді було зазначено 75 рекомендацій для органів державної влади та місцевого самоврядування щодо вдосконалення законодавства та державної політики у сфері забезпечення прав і свобод представників національних меншин (спільнот) та корінних

народів України. Станом на сьогодні з 75 рекомендацій імplementовано 30, що, в принципі, я вважаю непоганим результатом, трошки менше 50 відсотків. Користуючись нагодою, хотів би звернутись до народних депутатів, щоб вони в тому числі через свої інструментарії вплинули на органи влади, щоб були всі наші рекомендації імplementовані.

Наступне. Ми проводимо постійне спілкування з представниками національних меншин, а саме: в цьому році ми вже провели великий форум 7 червня поточного року разом з Віктором Євгеновичем, з ДЕСС, комітетом Верховної Ради України, Форум національних меншин (спільнот) України під назвою: "Європейська перспектива, діалог, захист прав". Також ми постійно приймаємо участь в усіх моніторингових візитах Європейської комісії, Ради Європи, шановних народних депутатів по питаннях постійного моніторингу прав національних меншин.

Також вперше в історії ми ініціювали і провели спільний моніторинговий візит в поточному році з омбудсманом Румунії, яка приїхала в Україну. Ми працювали один день в Україні, один день ми працювали в Румунії. В Україні ми показували, як ми захищаємо права румунської національної меншини, в Румунії мені показували, як Румунія захищає права української національної меншини. В майбутньому ми плануємо продовжити цю позитивну практику. В цьому році я направив запрошення провести подібні моніторингові спільні візити омбудсманам Угорщини, Болгарії, Греції. Сподіваюсь, що в наступному році вони погодяться з нашими пропозиціями і ми зробимо подібну роботу.

Щодо мого відчуття. На мій погляд, Україна рухається абсолютно в правильному напрямку. Пророблена велика робота. Я не дуже часто хвалю ДЕСС (Віктор Євгенович це може підтвердити), але за останній час, я можу підтвердити, що державний орган, який відповідає за формування державної політики в повній комунікації з нами, нормативно-правові акти розроблені, дійсно, в тому числі за нашим спільним наполяганням, фінансування на

Програму "Єдність у розмаїтті" в Законі "Про Державний бюджет на 2025 рік" було збільшено, що ми позитивно відмічаємо.

Також окремо ми спостерігаємо за виконанням ромської стратегії. Тут так само у нас є свої власні результати, ми виступили з ініціативою разом з Радою Європи проводити окремий проєкт документування представників ромської національної спільноти. Як результат, у цьому році більше ніж 500 ромів були продокументовані, вже паспорти отримали більше ніж 300. Для того щоб ви розуміли результати, за попередні 3 роки, коли цей проєкт реалізовувався Державною міграційною службою разом з міжнародними партнерами, за 3 роки були видані тільки 36 паспортів. Тому коли ми за рік видали більше ніж 300, то я вважаю, що це у нас прорив. Тим більше, що зараз цей проєкт реалізується тільки на території Закарпатської області, і ми виступили з ініціативою, щоб у наступному році, за можливості, цей проєкт був розповсюджений на території всієї України, де традиційно проживають представники та представниці ромської національної спільноти.

Щодо захисту мовних прав. Під час спілкування, у нас є робочі питання, наприклад, грецька національна меншина під час спілкування звернула увагу, що в Києві тільки в одній школі вивчають новогрецьку мову. На жаль, в наступному учбовому році є плани не запускати взагалі класи з вивчення новогрецької мови. Але це пов'язано не з бажаннями чи не бажанням керівництва цієї школи, це пов'язано виключно з кількістю дітей, які записуються в такі класи. Ми від себе порекомендували, щоб була пропрацьована внутрішня робота серед грецької національної спільноти, щоб з числа родин, там, де є діти, щоб вони просто записувались на вивчення новогрецької мови і не буде взагалі цього питання, як подібні випадки у нас відбуваються із деякими іншими національними меншинами.

На мою експертну думку, я це казав публічно, в тому числі на міжнародному рівні, Україна зараз показує зразок, як захищати права національних меншин, в тому числі мовні права.

У нас, на жаль, є і в цьому році звернення якраз від українців, яким, наприклад, відмовляють від вступу до дитячих садочків на тій підставі, що дитина знає тільки українську мову, а там групи сформовані, от якраз на Закарпатті у нас такі випадки є, що групи сформовані виключно з представників угорської національної меншини, і дитина не може бути записана в цю групу, тому що вона не знає угорської мови.

Також під час наших моніторингових візитів ми звернули увагу, що діти в деяких школах, це от Чернівці, Закарпаття, вільно володіють якраз мовою національної меншини - румунською, угорською, але під час нашого спілкування українською мовою виявляється, що вони не просто її набагато гірше знають, а інколи таке враження, що вони її не розуміють.

І тут, на мій погляд, ми в тому числі робимо свій аналіз, і з одного боку, я як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, захищаючи права національних меншин, в тому числі мовні права, але я в тому числі захищаю і права українців на знання і вивчення української мови. Повірте, тут у нас треба знаходити точно баланс. Мені здається, що коли нас як державу звинувачують, що ми вкотре недопрацюємо, це більше вже не юридичні чи експертні висновки, а більше політичні гасла. Це в першу чергу стосується в тому числі і мого спілкування з моїм угорським колегою.

Да, єдине, що у нас є проблемне питання, користуючись тим, що це питання сьогодні розглядається на засіданні профільного комітету, я хотів його підняти, а саме виконання статті 19 профільного закону, це створення будинків національних меншин. Я не скажу, що це проблема, але дуже би хотілось, щоб за рахунок в тому числі того фінансування, яке було виділено в рамках програми "Єдність розмаїття", частину цих коштів було направлено на створення будинків національних меншин (національних спільнот) в місцях, де вони проживають. В Києві зараз ми реалізуємо спільний проєкт на базі нашої інституції. Дуже хотілося б, щоб в наступному році, це наші плани, щоб ми відкрили перший будинок національних спільнот в Україні, в місті Києві. Принаймні зараз ми робимо цю роботу. У нас підібрано

приміщення і ми проводимо роботу як з державними органами, так і паралельно з національними спільнотами, щоб вони в тому числі долучились до напрацювання і відкриття цього першого будинку національних спільнот в Україні.

Дуже дякую. Готовий відповідати на запитання шановних народних депутатів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитре Валерійовичу.

Колеги, переходимо до запитань. Я на правах голови розпочну, але зазначу, що мої питання адресуються виключно ДЕСС.

Отже перше питання. В матеріалах, які нам було надіслано, зазначається, що ще з 16 квітня 24-го року на розгляд уряду ДЕСС направила проект Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку населених пунктів, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот) України, або в яких такі особи складають значну частину населення". Проте станом на сьогодні постанова не прийнята. Фактично це є порушенням вимог закону. Зважаючи на той факт, що ДЕСС є розробником цього документу, і беручи до уваги такий значний проміжок часу, який вже минув з моменту направлення проекту постанови, прошу прокоментувати, чому, на вашу думку, постанова досі не прийнята. Можливо там є якісь зауваження до неї, а можливо якісь інші проблеми, що теж, мабуть, має вас цікавити також. Документ не прийнято, а значить права нацменшин не реалізуються в повному обсязі. Чи не так?

Пане Вікторе, прошу.

СЛЕНСЬКИЙ В.С. Дякую.

До переліку немає зауважень. Перелік складений, як мені здається і не тільки мені, коректно. Проблема полягає в тому, що цей перелік деякі країни хочуть використати як політичний інструмент. Відтак будуть здійснюватись і надалі консультації, в першу чергу з угорською стороною, яка під

територіальними одиницями, коли говорить про територіальну одиницю, хоче включити туди все Закарпаття, а не окремі населені пункти, де традиційно проживає угорська національна меншина або традиційно проживають, понад 10 відсотків складає населення, або складають там значну частину населення - понад 15 відсотків. Ми беремо участь в цих переговорах. Переговори ведуться непросто. На них сильно впливає політична кон'юнктура. Були моменти, коли угорська сторона погодилася з тим, що досягнуто величезного прогресу у виконанні цих 11 пунктів, а були моменти, коли ці 11 пунктів намагалися, сказати, розшити заради політичних цілей. Я наведу лише один приклад. У тих змінах, які ухвалив парламент наприкінці минулого року, йшлося про те, що мовою освіти є державна мова, але в класах, групах, де навчання здійснюється мовою національних меншин, офіційних мов Європейського Союзу, поруч з українською мовою, державною мовою, мовою освітнього процесу може бути мова тієї чи іншої національної меншини. Під час перемовин угорська сторона подякувала за таку зміну і тут же висунула таку пропозицію: а давайте українську мову усунемо, просто буде йтися про мову освітнього процесу, "поруч з українською мовою" викреслюємо і залишаємо "мова національної меншини". І таких, ну сказати б, прийомів було чимало.

Але, повертаючись до переліку, я хочу сказати, що у нас буквально сьогодні після обіду будуть консультації з Урядовим офісом з євроатлантичної інтеграції з приводу цього переліку, як ми далі будемо по ньому рухатися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Вікторе.

Давайте я друге питання ще поставлю, про ваш лист, в котрому зазначається, що для забезпечення виконання захисту у сфері національних меншин (спільнот) України до державного бюджету на 2024 рік була включена окрема бюджетна програма під назвою "Реалізація прав і свобод національних меншин (спільнот) та корінних народів України", видатки за

якою передбачені в сумі понад 10 мільйонів. В листі перераховані заходи на виконання цієї бюджетної програми, які складаються з 11 пунктів. Це певні дослідження, опитування, форуми тощо. Однак внизу під цими пунктами вказується, що на час підготовки інформації заходи 1, 2, 3, 6 виконані, інші перебувають у стадії виконання. Тобто на кінець 24-го року з 11 пунктів виконано лише 4. А що з іншими 7 пунктами?

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. У нас зараз буде два форуми на наступному тижні: форум угорської національної меншини, форум румунської національної меншини. І будуть остаточні звіти з досліджень, які проводилися в рамках цієї бюджетної програми. Ще буде одна конференція. І будуть звіти з досліджень остаточні, які дозволять закрити ці пункти.

На жаль, один з пунктів, а саме дослідження серед ромів, ми не змогли знайти фірму, яка б погодилась це зробити. Зрештою є домовленість, була домовленість з Центром Разумкова, який міг би за своєю, сказати б, інтелектуальною підготовкою зробити таке дослідження, але такі громадські центри не хочуть зв'язуватися з бюджетним фінансуванням, тому що казначейство не дуже акуратно проплачує так звану третю чергу проплат. Але ми проведемо це дослідження за допомогою Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса, які мають і досвід і мають соціологічні інструментарії для того, щоб провести це таке дуже чутливе і дуже непросте дослідження саме серед ромської меншини.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ще одне питання. З наданих до комітету матеріалів вбачається, що наразі існує проблема щодо фінансування центрів національних меншин (спільнот), наголошується, що місцеві адміністрації не мають відповідного фінансового ресурсу, зокрема для забезпечення центрів приміщеннями та виплати заробітної плати працівникам, а органи місцевого самоврядування виступають проти перекладання будь-якого фінансування на місцеві

бюджети. Як ви вважаєте, яким чином може бути вирішено це питання? Чи є у вас якісь пропозиції щодо цього?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Ви знаєте, буквально перед засіданням комітету ми обговорювали це питання з партнерами з Ради Європи, так, і будемо обговорювати з профільним заступником Голови Офісу Президента.

Дійсно, це правда, так, те, що там зазначено, це правда про спротив місцевого самоврядування, яке ми не можемо примусити. Але ми вже знаходимо і в нашій дорожній карті буде прописано деякий алгоритм, який нам дозволить зрушити це питання. По суті справи такі центри вже діють і існують в багатьох областях. Але вони дуже, скажімо, різношерсті такі, спираються на різну базу, на різне фінансування. І по суті справи залежать від ентузіазму великою мірою тих осіб, які це просувають, і від ступеню уваги місцевих ОВА до цього питання. Тому, наприклад, в деяких областях цього немає, а, наприклад, в Одеській області є 3 центри, непогано ця робота поставлена у Вінницькій області, у Закарпатській, Чернівецькій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Останнє у мене запитання буде. Ми запитували у вас інформацію, яка стосувалася стану забезпечення прав національних меншин (спільнот) у контексті євроінтеграційних зусиль держави. Наголошую, що питання стосувалося забезпечення прав національних меншин. Тобто що конкретно вже зроблено для захисту прав і, можливо, що потрібно зробити?

Водночас у відповіді, яку ми отримали на кількох сторінках, перераховуються форуми, конференції, зустрічі, інші заходи, в яких представники ДЕСС брали участь. Хотілось би почути, чи є від цих зустрічей якийсь практичний ефект саме у контексті забезпеченості прав національних меншин. Прошу, якщо можна.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Я поділив би на дві частини відповідь. По-перше, створення надійних правових механізмів забезпечення прав національних меншин – це, мені здається, дуже важливий каркас. А друге, це те, що ті заходи, кроки, які були зроблені для забезпечення прав національних меншин, вони достатньо високо, позитивно, скажу, були оцінені Єврокомісією, і ми благополучно пройшли скринінг у Брюсселі на відповідність нашого законодавства законодавчим рамкам Європейського Союзу.

Якщо говорити про те, що було зроблено для меншин, то ми завжди говоримо про ті освітні заклади, які забезпечують освітні права національних меншин, ми говоримо про культурні заклади і культурні заходи, які забезпечують права національних меншин, ми говоримо про друковану продукцію і книгарні, які забезпечують права національних меншин. Тобто мені здається, і я тут погоджуюсь з Дмитром Валерійовичем, що права національних меншин в Україні достатньо надійно захищені. Тут можна було б поділити знову ж таки на дві частини: те, що було зроблено українською державою і те, що нам досталось у спадок від толерантності українського народу. Справа в тому, що коли ми порівнюємо наші досягнення з центральноевропейськими і коли ми заходимо в таку компаративістику з нашими європейськими партнерами, то дуже важливо, як мені здається, і я постійно про це говорю на всіх цих зустрічах, нас не можна міряти по сербському, хорватському чи іншим балканським взірцям, у нас не було етнічних чисток, у нас ніколи не було тих непримиренних протиріч, які існували між угорцями і румунами в Трансільванії, в нас нічого подібного словацько-угорському протистоянню ніколи й не було. І коли від нас вимагають якихось кроків, які є доречними в балканському контексті, але є абсолютно штучними для України, ми повинні, як мені здається, наголошувати на цій міжетнічній гармонії великою мірою, яка в Україні існує, яка випробування пройшла широкомасштабним вторгненням, і яку нам треба плекати і примножувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Вікторе.

Колеги, чи є в когось ще запитання?

ЯКОВЛЄВА Н.І. Андрію Вікторовичу, якщо дозволите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Неллі Іллівна.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Дякую за можливість поставити питання. Андрію Вікторовичу, одразу ж запитаю, маю декілька питань, чи можу я їх поставити послідовно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Дякую. На жаль чи на щастя, мої усі питання будуть спрямовані до Віктора Євгеновича, але я принагідно дякую Дмитру Валерійовичу за те, що поінформував нас про ці події.

Вікторе Євгеновичу, я коротко поставлю декілька питань. Власне, вже говорилося про те, що ви організуєте дослідження і вже скоро будуть звіти. Але моє питання стосується того, як вони будуть використовуватися у подальшій діяльності служби чи взагалі у формуванні етнонаціональної політики, чи є якісь плани?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Ну, звичайно, так. По-моєму, ми навіть з вами говорили про це. Дивіться, у нас було в 2021 році останнє дослідження, пробачте, останній перепис населення. Ми маємо достатньо приблизне уявлення про етнічний склад. Ми маємо уявлення про загальну кількість населення, про демографічну ситуацію в країні, але не маємо уявлення про національний склад, про етнічний склад населення. І тут я би не хотів забирати багато часу, але очевидною тенденцією є те, що так само, як і в

іншому крилі нашої роботи, тільки 6 відсотків населення говорить про те, що вони є вірними УПЦ Московського патріархату, що, в принципі, ну, не може бути реальним, так само дуже мало людей, які потрапили принаймні у вибірку, говорять про те, що вони є росіянами. Тобто можливість самоідентифікації, можливість обрання ідентичності зробило серйозні зміни в етнічному складі населення нашої країни.

Друге питання, друга складова цього, те, що у багатьох населених пунктах, які ми вважаємо, що там традиційно проживали представники національної меншини і вони там складають 10+ і 15+, їх там насправді вже немає стільки. Хтось, хто мав паспорти Румунії, Угорщини, вони виїхали в ці країни, з одного боку. З іншого боку, Закарпаття, наприклад, один з найбільш багатонаціональних регіонів країни, прийняв рекордну кількість переміщених осіб, переселенців. І Дмитро Валерійович звертав на це увагу, дійсно, є проблеми з українцями, які не можуть обрати для себе дитячий садок у першу чергу, але інколи і класи, де б викладали українською, а не угорською чи румунською мовами.

Це і інші питання, наприклад, переваги деякі суспільно-політичні, які виявили дослідження, вони вимагають корекції етнополітики. Тому що ми зараз обговорюємо імплементацію Закону про національні меншини, але національні меншини, захист національних меншин, це очевидно центральне питання для європейської національної політики, але це не єдине питання етнополітики (пробачте, що я так розлого відповідаю), тому що етнополітика – це ще і захист ідентичності суспільства, і ми бачимо, як це робиться зараз, вперше питання ідентичності стало юридичною формулою, і складають в європейських країнах іспити на громадянство, яке і є по суті справи питанням на випробування твоєї ідентичності. Тому мені здається, що ці дослідження є дуже-дуже важливими.

І я ще раз висловлюю жаль, що ми не довели дослідження по ромах до кінця, що не знайшлося переможця тендеру, але ми обов'язково це дослідження зробимо.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Дійсно, дуже важливо мати інформацію, на основі якої ми в подальшому формуємо пріоритети і напрямки.

І от якраз наступне моє питання, воно буде стосуватися питання регіонів, місцевого рівня. І вже сьогодні говорилося про утворення цієї Ради представництва і громадських організацій національних меншин по областях. І от, Віктор Євгенович, я хотіла запитати, а як ДЕСС з ними координується, чи комунікує, в якому форматі вони збираються? Чи це повністю робиться на рівні місцевої влади?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Дивіться, спочатку я говорив про нашу Раду громадських об'єднань національних меншин, існування якої визначено законом. Так? Ми хотіли б і начебто 31 травня було проведено перше засідання, потім було проведено ще три. Йдеться про те, що одна меншина має свій голос. Так? Всі греки говорять чи поляки говорять... Ну, наприклад, у румунів 42 громадські організації великі. Я не кажу там про клуб особливо одареної румунської молоді, є і такі. Великі. І їм треба узгодити між собою те питання, яке вони виносять на загальноукраїнський рівень і яке турбує всю румунську спільноту. І от в action plan, який зараз буде представлений Єврокомісії, ми будемо рекомендувати, зараз є в 17 областях ради, ради національних меншин, ми хочемо запропонувати Кабміну ухвалити нормативно-правовий акт, типові положення про ці ради, конкретний перелік їхніх можливостей і конкретний перелік їхніх зобов'язань. Тому що в деяких областях це достатньо дієвий інструмент, а в деяких, ну, будемо відверті, це декоративний орган, коли, скажімо, голова ОВА збирається, тут у нього сидять поляки, тут у нього сидять болгари: "Добрий день". "Добрий день." І по суті справи серйозні питання там не обговорюються. Обговорюються якісь фестивальні, культурні речі, а питання освітні, питання застосування мов, питання топоніміки, а ви знаєте, що є і такі проблеми, вони прописані в методології, вони залишаються на задньому плані. Тому отака

робота буде здійснена найближчим часом, я маю на увазі НПА по цим дорадчо-консультативним радам при ОВА.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Дякую. Можна ще одне питання, Андрію Вікторовичу?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Це просто задоволення відповідати на ваші питання.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Дивіться, також наприкінці тих документів, які нам були спрямовані, говориться про те, що законодавцям варто було б здійснити зміни до Закону України "Про місцеві державні адміністрації" щодо захисту прав національних меншин. Яка концепція цього, що ми власне маємо зробити в цьому напрямку?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Ми маємо зробити, якщо ви дозволите, це до вашого комітету і до Комітету гуманітарної й інформаційної політики, ми маємо внести туди зміни, які б передбачали здійснення політики в сфері свободи совісті і в сфері етнополітики. Тому що часом представники ОВА говорять, що це не передбачено, хоча в них є спеціальні комітети, вірніше спеціальні відділи, але вони говорять про те, що це не передбачено їхніми положеннями. Значить, крім того, якщо ви пам'ятаєте, в рішенні РНБО від 1 грудня 22-го року, який був введений указом Президента, ідеться про те, що повинні бути не просто підконтрольні і підзвітні ДЕСС відділи на місцях, але й особливі структурні підрозділи. Ми зараз не наполягаємо на цьому, враховуючи воєнний стан і враховуючи те, що часто в ОВА питаннями етнополітики, ну, наприклад, займається людина, яка вже 20 років цим займається, як в Одесі, наприклад, чи там у Вінниці, яка має величезний досвід, але якщо буде таке переформатування, і ця людина займає посаду начальника управління культури, якщо буде таке переформатування, то ми зараз можемо втратити певну кількість дуже кваліфікованих працівників, на

яких є величезний дефіцит, і не отримати на виході інституційного зміцнення підрозділів, які займаються етнополітикою і свободою совісті в областях. Але зміни до положення про ОВА, я думаю, що треба було б внести.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Ну тобто питання в структурних підрозділах, наскільки я розумію.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Так, структурних підрозділів.

І також я хочу зараз подякувати всім причетним, які долучилися до зміцнення інституційної спроможності ДЕСС, якщо вже ідеться про ДЕСС. Справа в тому, що важко знайти державний центральний орган виконавчої влади, який формує і реалізує політику у трьох областях - національні меншини, корінні народи і свобода совісті, який надає адміністративні послуги, дуже значний обсяг адміністративних послуг, який моніторить ситуацію в країні, який веде, скажу, таку напружена міжнародну адвокаційну діяльність, і який би нараховував 41 особу. Тому я вдячний тим, хто долучився до збільшення граничної чисельності працівників ДЕСС до 63 осіб, і думаю, що це нам допоможе.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Вікторе.

Дмитре Валерійовичу, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дуже дякую, Андрію Вікторовичу.

Я буквально одну ремарку. Я дуже дякую, пані Неллі, за ваше запитання. Єдина у мене ремарка.

Вікторе Євгеновичу, ті останні питання на, які ви відповідали Неллі Іллівні, ви звернулись до шановних народних депутатів щодо внесення змін до законодавства про ОВА. Але насправді це не потребує зміни Закону про ОВА, це робиться постановою уряду на виконання Закону про права

національних меншин. У тому числі ви ж орган, який під Кабінетом Міністрів, який реалізовує державну політику у питаннях етнополітики. Робиться постанова уряду, вводяться додаткові штатні одиниці в кожній ОВА, де проживають представники та представниці національних меншин, набираються люди і все це виконується. Це робиться за два тижні. Для цього не треба закон міняти, для цього треба, щоб Кабінет Міністрів розробив, там прийняв якусь постанову, якщо це треба, внесення зміни в штатний розпис ОВА. Це перше.

І друге, щодо будинків національних меншин. Ви дуже правильно згадали Одесу. Там один з центрів по болгарам, так само він був напрацьований, коли відповідний орган, структурний підрозділ ОВА звернувся до обласних депутатів, які виділили безоплатно приміщення з числа комунальної форми власності обласної ради. Це так само треба ініціатива з вашого боку, а юридично, на мій погляд, все це є, це можна створити як мінімум по одному центральному будинку національних спільнот у кожному обласному центрі, де проживають національні спільноти. Далі вже рухатись до конкретних громад. І там ви абсолютно праві, що на місцеве самоврядування ніхто не має права впливати, але так само там приймаються рішення відповідними депутатами відповідної громади. До них просто треба звернутися. Ми готові в тому числі робити цю роботу – писати листи разом з вами, з представниками національних спільнот.

Дякую.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Я також дякую. Я повністю з вами погоджуюсь, вірніше не повністю, а частково. Але дивіться, чому десь може існувати чотири, а десь не існувати. От є одна область, яка каже: "Так у нас власне і немає національних меншин. Що нам створювати?" Але є області, де національні меншини хочуть мати свій будинок або свій центр. Ну і важко їм заперечити в праві мати свій центр. Якщо хоче польська меншина і водночас,

скажімо, румунська меншина мати свій центр, ну важко якимось чином їм в цьому завадити.

Я хочу нагадати, що от ідея з Кримським домом, це ж була ідея в 14-му році, що це буде дім для всіх національних меншин, для всіх. Ми хотіли, щоб там була і Всеукраїнська рада церков, і Центр всіх націй. Але в кінцевому рахунку це стало домом по суті справи кримськотатарського народу. У цьому немає нічого поганого. Але я до того веду, що інколи може бути і 5, як на Закарпатті, чи в Одесі, чи в Чернівцях.

А те, що ви говорите, що кожному обласному центру цілком посильно, навіть за умов воєнного стану, мати центр, це не підлягає жодному сумніву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Вікторе.

Колеги, переходимо до прийняття рішення. З урахуванням отриманої інформації ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Перше. Інформацію про стан виконання положень Закону України "Про національні меншини (спільноти) України" взяти до відома.

Друге. Звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою прийняти постанову щодо затвердження переліку населених пунктів, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот) України, або в яких такі особи складають значну частину населення.

Третє. Рекомендувати Державній службі України з етнополітики та свободи совісті надати до комітету обґрунтовані пропозиції щодо внесення змін до Закону України "Про національні меншини (спільноти) України", які є необхідними для належної реалізації прав національних меншин (спільнот) України.

Шановні колеги, прошу голосувати.

Задорожний – за.

Горбенко Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.Р. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. За. Але там Джемільєв підключився теж.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я його врахував. Дякую.

Євген Геннадійович Яковенко.

ЯКОВЕНКО Г.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, 9 осіб – за. Рішення прийнято.

Дякую всім, хто брав участь в обговоренні цього питання. Дякую.

Наступне питання, четверте. Про затвердження пропозицій Комітету до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік.

Колеги, на минулому засіданні ми розглянули пропозиції уряду до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік. Відповідно до положення статті 19 прим.1 Регламенту Верховної Ради України комітети мають врахувати зареєстрований План законопроектних робіт Кабінету Міністрів України при формуванні пропозицій щодо питань, які потребують законодавчого врегулювання.

Як ви пам'ятаєте, ми прийняли рішення погодитись з пропозиціями Кабінету Міністрів України до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік, в яких комітет визначено головним, та врахувати їх в пропозиціях комітету до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік. Водночас після цього до комітету надійшло доручення Голови Верховної Ради України щодо надання пропозицій до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік, які, окрім того, також мають враховувати пропозиції не лише уряду, а й Офісу Президента України, оскільки Президент також є суб'єктом права законодавчої ініціативи.

Шановні колеги, від Офісу було надано лише одну пропозицію, яка стосується нашого комітету, а саме: включити до Плану законопроектної роботи проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства

України (реєстраційний номер 11469). Цей законопроект був включений до плану також і урядом. Тому пропозиція Офісу Президента України охоплюється пропозицією уряду, за який голосували на минулому засіданні.

Вам всім були надіслані остаточні пропозиції Комітету до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 25-й рік, які враховують як пропозиції уряду, так і пропозиції Офісу Президента, і з якими фактично ми вже погодились під час голосування на минулому засіданні, однак сьогодні їх потрібно остаточно затвердити.

По суті це процедурне рішення. Всіх необхідних суб'єктів ми вже заслуховували. Тому я пропоную відразу перейти до голосування. Тож, якщо ніхто не заперечує, ставлю на голосування наступне рішення комітету: затвердити пропозиції Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин до Плану законопроектної роботи на 2025 рік. Прошу голосувати.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Горбенко, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Кузнєцов Олексій Олександрович. Кузнєцов Олексій Олександрович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

КУЗНЄЦОВ О.О. Кузнєцов, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович. Яковенко Євген Геннадійович.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги, 9 осіб – за. Рішення прийнято.

Шановні колеги, чи є у когось інформація, якою ви хотіли б поділитися в розділі "Різне"? Дякую.

Шановні народні депутати, на цьому порядок денний вичерпано. Всім дякую. Засідання оголошую закритим.

Дмитро Валерійович, дякую вам за участь у засіданні комітету.

На все добре! Мирного вам дня всім!